

Nordiska fornlemningar 33

Bergs- grotta

Återutgivning av text från 1821

En gratis e-bok från
e-boksforlaget.se

Nordiska fornlemningar 33.

**Bergsgrottor
– Återutgivning
av text från 1821**

**av Johan Gustaf Liljegren
& Carl Georg Brunius**

Redaktör: Josef Robertsson

Copyright © 2016 Mikael Jägerbrand
Virvelvind Förlag, Lysekil
Mer info: www.e-boksforlaget.se

Förord

I den här e-boken får du en av de allra första beskrivningarna av en grotta utanför Trondheim i Norge.

När den här texten skrevs i början av 1800-talet betraktades grottan som ett fornminne – och en plats fylld med myter om troll, vättar och gudar.

Den här texten publicerades år 1821 i den svenska tidskriften ”Nordiska fornlemningar”. Texten skrevs av fornforskarna Johan Gustaf Liljegren (1791–1837) och Carl Georg Brunius (1792–1869).

Den här e-boken publicerades på sajten e-boksforlaget.se i maj 2016. Du får gärna länka till den här e-boken eller skicka vidare e-boken till vänner och bekanta. Du får till och med ladda ner den och sprida den vidare på din egen sajt eller blogg – men då kan vi inte göra eventuella ändringar, rättelser eller kompletteringar.

Eftersom den här texten skrevs på 1800-talet så innehåller den mått, ord och personer som inte är så bekanta i dag. Därför har vi kompletterat originaltexten med en kortfattad ordlista.

Bergsgrottor

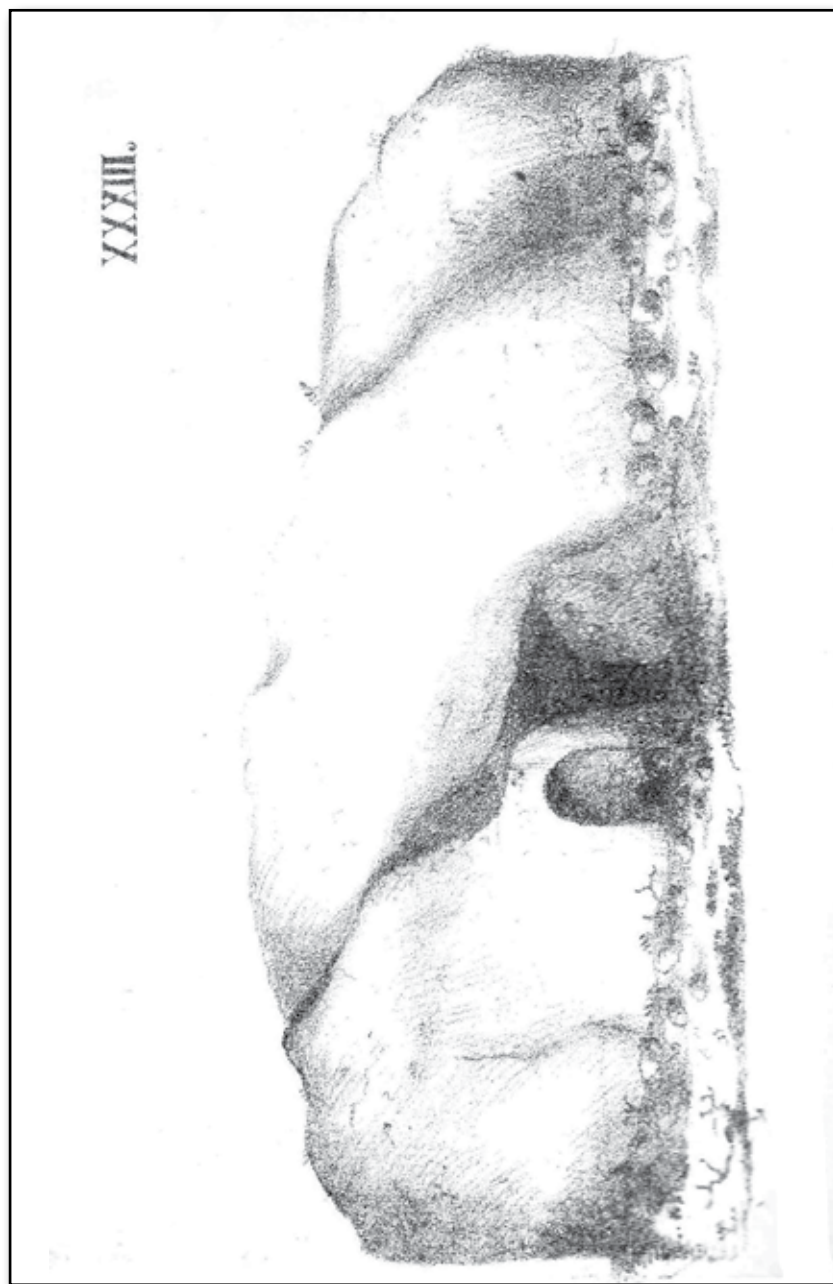
Den här texten publicerades ursprungligen år 1821 i tidskriften "Nordiska fornlemningar. V och VI häftet" med rubriken "XXXIII. Bergsgrotta.". Författare till texten är Johan Gustaf Liljegren (1791–1837) och Carl Georg Brunius (1792–1869).

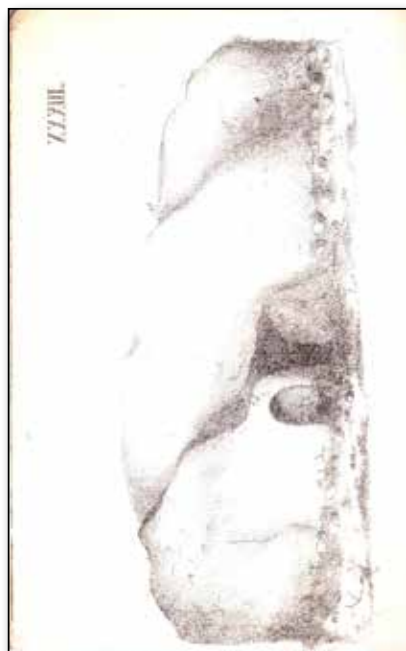
Enligt Schönings Norrska Resa, ligger, $\frac{1}{4}$ mil nordan om gården Töndel, ej långt från Trondhem, det här aftagna berg, *Duve-hallana* kalladt, hvare finnes en grotta eller kula (*hellir*), som ungefär sträckes från nord och nordost i sydvest, hvarest den har sin ingång. Uti kulan råkas vid 81 alnars längd från öppningen en stor hög af minre och större stenar, hvaribland äfven äro ansenliga klippstycken, som tvifvelsutän nedrasat från klyftan; ty i densamma hänger häröfver en mycket stor sten. Åter 100 alnar längre fram är ett trångt pass, innanför hvilket träffas slutligen en temligen rymlig plats, så att hela längden utgör omkring 200 alnar. Bredden, som är ganska olika, har vid ingången 11 alnar, i midten blott 3, hvarefter den något vidgar sig, men sammandrages derpå mer och mer mot sista passet, hvarigenom

man endast kan krypa. Från öppningen går botten först ned, sedan ungefär 6 alnar uppåt, vid första afdelningen, hvarpå den hastigt sänker sig 6 alnar och lutar småningom nedåt, men höjer sig mot det innersta passet. Denna kula är, enligt ögonmärke, vid 40 alnars höjd och förenas öfverst i en ganska spetsig vinkel, så att densamma synes derigenom hafva tillkommit, att nämligen de tvänne här jemte hvarandra stående bergsstycken sammanstörtat med sidorna ofvantill, men dock lemnat ett öppet rum mot botten. Att bemälda kula tjent till boning eller tillflyktsort, kan tydligen ses. Ingången är täckt med småskog och temligen högt uppe i berget samt föga tillgänglig, dymedelst att en brant och smal stig, å hvars båda sidor ligga höjder, endast leder dit. Sjelfva öppningen, som dock är ett stycke inne, der nämligen berörde hällar sammansluta sig till tak, har blifvit befastad med en mur, hvari stenarne äro ganska ordentligt laggda och med minre flisor fast hopfogade. Vid vestra sidan om den inuti anförda stenhögen är ett i berget inhugget rum, som varit troligtvis begagnadt till eldstad.

De flesta länder hafva liksom de Nordiska orter så kallade kulor eller grottor i bergen, som dels tillkommit genom naturrevolutioner, dels blifvit genom menniskoåtgärd utbrutna, dels ock inhuggna. Det är bekant, att de mångenstädes varit nyttjade i stället för hus. Då Asarne utträngde den folkstam, som vid deras ankomst bebodda Skandinavien, är det ganska troligt, att de af infödingarna, som ej dragit sig längre opp mot Norden och ej underkastat sig fremlingarnas öfvervälde, tagit sin till-

flykt till eller heldre qvarstadnat i sina bergsboningar, derifrån de vid tillfälle gjort sina små utfall och, i händelse af motstånd, genast dragit sig tillbaka i desamma, utan att de, förmedelst hålornas tillstängande med stenhällar, kunnat igenfinnas. Hos Sturleson förtäljes, att Konung Svegder, som lemnade sitt rike, för att i Svithiod hin Mikla eftersöka Oden den gamle, blef af en dverg inbjuden i en sten, hvarifrån han aldrig återkommit. Sannolikt har han blifvit i en kula inlockad och ej kunnat derifrån undankomma. Livii berättelse rörande Hercules och Cacus är äfven anmärkningsvärd. Då Grekiske hjälten, säger han, förgäfves sökt några af sina oxar, och får omsider höra deras råmande inuti ett berg, så intränger han dit och dräper genast våldsverkaren. Denne Cacus föreställes af Virgilius såsom ett förfärligt bergstroll. Då vi i Norden hafva en mängd dylika grottor, hvars människolika invånare flere sagotäljare omtala, måste de mångfalldiga folksägner om dvergar, vettar och troll, om deras förvandlingar i stenar, om människors bergtagningar m. m. leda sitt ursprung derifrån.

Nordiska fornlemningar, häfte V-VI, 1821.

Viktiga ord och personer

Aln.

Längdmått. En aln är 59 cm.

Brunius, Carl Georg.

[1792–1869] Konstnär, arkitekt och konsthistoriker som växte upp i ett av världens mest hällristningsrikaste områden, Tanum. Mest känd för sin bok "Försök till förklaringar öfver hällristningar" som kom 1868.

Hin mikla.

Isländskt uttryck som betyder "den stora".

Liljegren, Johan Gustaf.

[1791–1837] Svensk fornforskare och riksantikvarie. Var en av landets första professionella arkeologer och var verksam som professor i ämnet vid Lunds universitet. Var en av 1800-talets främsta experter på runor och gav bland annat ut "Run-urkunder" (1833).

Livius, Titus.

[59 f Kr – 17 e Kr] Romersk författare och historiker. Var lärare för den blivande kejsaren Claudius. Är mest känd för sina

böcker om Roms historia, av 142 delar finns bara 35 bevarade i dag.

Schöning, Gerhard.

[1722–1780] Norsk professor i latin och historiker. Är i dag mest känd för sina verk "Norges riges historie" (1771–1773) och "Forsøg til de nordiske ländes, serdeles Norges gamle geographi" (1751) och sin utgåva av Snorre Sturlesons "Heimskringla".

Sturleson, Snorre.

[1178–1241] Isländsk hövding och författare. Han skrev ner 100-tals dikter och berättelser från vikingatiden. Hans mest berömda verk är "Snorres Edda".

Virgilius.

[70 f Kr – 19 f Kr] Romersk poet och författare. Är framför allt känd för ett av romarrikets viktigaste verk, nationaleposet Aeneiden. Hans namn skrivs i dag oftast Vergilius eller Publius Vergilius Maro.

Fler böcker från E-boksforlaget.se

Här är några flera e-böcker från E-boksforlaget.se

Alla titlarna går att hitta hos de flesta e-bokhandlare, i iTunes samt på många bibliotek.

På vår sajt hittar du mer information om böckerna samt länkar.

Ett urval av våra e-böcker

001	"Greby gravfält – det vackraste gravfältet i Sverige"	011	"Hällristningar på Kinnekulle" (1892)
002	"222 galna fakta om filmstjärnor och kändisar"	012	"Forntidens perioder" (1892)
003	"99 galna fakta du inte visste om bad"	013	"Skäggets historia" (1893)
004	"Hollyhotell – triviaboken om kändisar på hotell"	014	"Midvinterns solfest" (1894)
005	"Sølgudens yxa och Tors hammare" (1899)	015	"Hur gamla är hällristningarna?" (1869)
006	"Svenska djur i folktron" (1898)	016	"Bohusläns bygdeborgar" (1909)
007	"Galna väderrubriker – 155 exempel från kvällstidningarna"	017	"Bohuslänska hällristningar" (1879)
008	"Feniciska kolonier i Skandinavien" (1875)	018	"Kattens kulturhistoria" (1882)
009	"Galna rockstjärnor – 199 otroliga fakta från pop- och rockvärlden"	019	"Ett besök i Venedig år 1878"
010	"250 galna fakta om fotbolls-VM"	020	"Strandgatan i Visby år 1879"
		021	"Märkliga orter i Sverige" (1883)
		022	"Resa på Dalslands kanal år 1877"
		023	"Nyköpings slott" (1877)
		024	"Djurens sömn" (1889)
		025	"Katten i forntida Egypten" (1889)
		026	"Ett besök i Marstrand år 1882"
		027	"Runlejonet i Venedig" (1871)

- 028 "Dryckenskapens faror" (1894)
- 029 "Min resa i Blekinge och Kalmar år 1854"
- 030 "En utflykt på Mälaren år 1871"
- 031 "Kelternas historia" (1883)
- 032 "Jack Uppsprättaren – Världens första bok om seriemördaren Jack the Ripper" (1889)
- 033 "Svear och götar under folkvandringstiden" (1905)
- 034 "Ett dygn på månen år 1870"
- 035 "Blomsterspråket" (1888)
- 036 "Vikingatidens Lund och Birka" (1909)
- 037 "Fynden i Troja" (1878)
- 038 "Skildring af Vestergötland år 1882"
- 039 "Kalmar slotts historia" (1880)
- 040 "Ett besök i Södertälje år 1881"
- 041 "En färd på Donau år 1882"
- 042 "Ringmuren i Visby" (1874)
- 043 "Skildring av Värmland år 1882"
- 044 "Julen på 1870-talet – Skildringar och illustrationer i svenska tidskrifter "
- 045 "Om julens härkomst" (1899)
- 046 "Jomsvikingarnas saga" (1888)
- 047 "Julen i Skåne på 1820-talet"
- 048 "Fredrikstens fästning och Karl XII" (1879)
- 049 "Skildring av Göteborg år 1882"
- 050 "Skildring av Halland år 1882"
- 051 "Skånska fornminnen" (1853)
- 052 "Norrköpings historia" (1871)
- 053 "Ett besök i Waxholm år 1870"
- 054 "Förbindelse mellan Skandinavien och västra Europa före Kristi födelse" (1889)
- 055 "Vadstena slott" (1875)
- 056 "Skildring av Island" (1870)
- 057 "Husaby kyrka" (1899)
- 058 "Besök på Gripsholms slott år 1895"
- 059 "Hällristningarna i Järrestad" (1881)
- 060 "Ett besök i Rom år 1870"
- 061 "Orkidéernas historia" (1894)
- 062 "Besök på Helgoland år 1874"
- 063 "Nyaste och tillförlitligaste Drömboken" (1918)
- 064 "1870-talets bästa tips för frisyr och utseende"
- 065 "Nordens fartyg från hednatiden" (1872)
- 066 "Guide till Uppsala år 1875"
- 067 "Skildring av Blekinge år 1882"
- 068 "Kyrkoruinen S:t Katarina i Visby" (1877)
- 069 "Anmärkningar rörande figurteckningar från forntiden" (1842)
- 070 "Skildring av Bohuslän år 1882"
- 071 "Gripsholms slott" (1877)
- 072 "Skildring av Dalsland år 1882"
- 073 "Skildring av Närke år 1882"
- 074 "Skildring av Öland år 1882"
- 075 "Lyxens historia" (1870)
- 076 "Skildring av Stockholm år 1882"
- 077 "Sveriges 33 mest sevärda vikingaplatser"
- 078 "Skildring av Västmanland år 1882"

- 079 "Skildring av Härjedalen år 1882"
- 080 "Ett besök i Strängnäs år 1874"
- 081 "Ett besök i Visby år 1906"
- 082 "Skildring av Gästrikland år 1882"
- 083 "Skildring av Jämtland år 1882"
- 084 "Gaffelns historia" (1889)
- 085 "Hervars och Hedreks saga" (1888)
- 086 "Gråfkistor af klufna och urhålkade stockar" (1894)
- 087 "Bohus fästning" (1869)
- 088 "En resa på Rhen år 1866"
- 089 "Skildring av Gotland år 1882"
- 090 "Falu grufvas historia" (1864)
- 091 "Den svenske solguden och den svenske Tyr" (1906)
- 092 "Rundtur i södra Frankrike år 1880"
- 093 "Sveriges hundraser" (1880)
- 094 "Sagan om Ragnar Lodbrok och hans söner" (1880)
- 095 "Borgholms slottsruin" (1878)
- 096 "Vårt solsystem" (1878)
- 097 "Carl Larssons Uppsala-tempel" (1908)
- 098 "Sverige och vikingafärderna västerut" (1924)
- 099 "Ett besök på Djurgården sommaren 1868"
- 100 "Hilmas Alaska" Resguide till guldgräverskans trädgård av cement.
- 101 "Skildring av Ångermanland 1882"
- 102 "Ölands fornminnen" (1874)
- 103 "Sigtunas tidiga historia" (1872)
- 104 "Tors hammare" (1872)
- 105 "Skildring av Dalälven år 1876"
- 106 "Helgeandskyrkan i Visby" (1878)
- 107 "Hällristningarnas ålder" (1869)
- 108 "Fyndet av vikingaskeppet i Gokstad år 1880"
- 109 "Sherlock Holmes: »Gloria Scott»"
- 110 "Sherlock Holmes: Beryllkronan"
- 111 "Sherlock Holmes: De fem apelsinkärnorna"
- 112 "Sherlock Holmes: De rödhårigas förening"
- 113 "Sherlock Holmes: Den avhuggna tummen"
- 114 "Sherlock Holmes: Den blå karbunkeln"
- 115 "Sherlock Holmes: Den försvunna brudgummen"
- 116 "Sherlock Holmes: Den försvunna kapplöpningshästen"
- 117 "Sherlock Holmes: Blodbokarna."
- 118 "Sherlock Holmes: Det spräckliga bandet. "
- 119 "Sherlock Holmes: Den grekiske tolken"
- 120 "Sherlock Holmes: Musgraves ritual"
- 121 "Sherlock Holmes: Det gula ansiktet"
- 122 "Sherlock Holmes: Det hemlighetsfulla mordet vid skogssjön"
- 123 "Sherlock Holmes: Den hemlighetsfulle patienten"
- 124 "Sherlock Holmes: Börsmäklarens biträde"

- 125 "Sherlock Holmes: En skandal i Böhmen"
- 126 "Sherlock Holmes: Krymplingen"
- 127 "Sherlock Holmes: Lorden och hans rika amerikanska brud"
- 128 "Sherlock Holmes: Mordet i Reigate"
- 129 "Sherlock Holmes: Tiggaren med den kluvna läppen"
- 130 "Skildring av Södermanland år 1882"
- 131 "Våra fornminnen – vad de lära oss" (1916)
- 132 "Kanalbyggen på planeten Mars" (1888)
- 133 "Ett besök i Ystad år 1872"
- 134 "Petras helgedomar" (1921)
- 135 "Ett besök i Boxholm år 1885"
- 136 "Resor med luftballong år 1873"
- 137 "Ett fartyg från vikingatiden – fyndet av Tuneskeppet 1867"
- 138 "Skildring av Östergötland år 1882"
- 139 "Ännu fler galna rockstjärnor – 200 otroliga fakta från pop- och rockvärlden"
- 140 "Sveriges fasta fornlämningar från hednatiden" (1901)
- 141 "Förstörda fornminnen i Bohuslän år 1924"
- 142 "Guide till biskötsel" (1885)
- 143 "Ett besök i Roms katakomber år 1870"
- 144 "Skildring av Riseberga klosterruiner" (1874)
- 145 "Citatboken. 222 kändisar om sin ålder och om att bli gamla"
- 146 "SVT-skandaler 1. Den otroliga historien: Så blev "På spåret" filmerna olagliga"
- 147 "Fyra skadade är mindre än fem döda – 444 tjuvlyssnade citat på en kvällstidning"
- 148 "Sherlock Holmes: En studie i rött"
- 149 "Forn tidens sjörövare i Medelhavet" (1870)
- 150 "33 Viking places to visit in Sweden – guidebook to ruins and museum"